

SNAHY O KONVERZI PETRA VOKA Z ROŽMBERKA ANEB CO V BŘEZANOVĚ KRONICE NEBYLO

ALENA PAZDEROVÁ

Rozhodující význam pro další směřování katolické církve měl tridentský koncil (1545–1563), který definoval katolickou věrouku a otevřel cestu k nápravě poměrů uvnitř katolické církve. Řím se znovu stal přirozeným centrem církevní politiky a obnovoval svou autoritu v mezinárodním měřítku. Hlavním úkolem papežství se v následujících desetiletích stalo nekompromisní zavádění koncilových závěrů do každodenní praxe a jejich interpretace, zocelovaná v přímých střetech s protestanty. V novém protireformačním kurzu papežské politiky připadla hlavní úloha nunciům a nunciaturní instituce se stala účinným nástrojem propagace katolické víry. Kromě úkolů, které měli nunciové shodně se svými světskými kolegy, byla jejich hlavním úkolem péče o náboženské a církevní záležitosti v zemi jejich působnosti. V rámci této péče patřila do okruhu nunciových úkolů i práce s konvertity. Čím vyšší bylo společenské postavení osoby, tím vyšší dopad měla podle představ Říma její konverze.¹

Studie mapuje snahu Cesare Speciana, papežského nuncia u císařského dvora v Praze v letech 1592–98, získat pro konverzi ke katolické víře Petra Voka z Rožmberka, jednoho z předních velmožů Českého království. Je třeba mít na paměti, že téma Petrovy konverze je v nunciaturní korespondenci tématem okrajovým a v obrovském množství informací lehce přehlédnutelným. Pouze jednou věnuje nuncius Petrově konverzi celý list,² v ostatních případech je vždy pouze jedním z bodů jeho hlášení do Říma nebo je součástí zpráv z Prahy (avvisi),³ které ke svým

1 Pazderová, Alena: *Epistulae et acta nuntiorum apostolicorum apud imperatorem 1592–1628*, tom. I., *Epistulae et acta Caesaris Speciani 1592–1598*, pars I–III, Mai 1592–Dezember 1594. Praha 2016 (dále EACS I–III), zde EACS I, s. XXI, CL; též: *Analýza činnosti papežského nuncia na císařském dvoře v Praze Cesare Speciana z let 1592–1594*. SAP 67, 2017, s. 338, 464.

2 EACS II, č. 220.

3 Zprávy z Prahy byly sestavovány v nunciaturní kanceláři. O tom, z jakých zdrojů pocházely, nunciaturní korespondence mlčí, jisté je, že z nich byl v nunciaturní kanceláři vyhotovován podle jejich relevantnosti užší výběr a poté byly jako „Avvisi di Praga“ v různých časových intervalech přikládány do balíčků pošty (dispacci) pro Řím. Svědčí o tom dochovaná registra milánské Am-

listům čas od času přikládal. Speciano se tomuto problému mohl prakticky věnovat pouze v době Petrovy přítomnosti v Praze, soukromou korespondenci s ním nevedl. Studie je zasazena do rámcových historických souvislostí a její jádro tvoří interpretace textů Specianových listů v chronologickém sledu, pro zvýšení autenticity byl v některých případech zvolen doslovný překlad italské předlohy, daný do uvozovek.

Speciano přijel do Prahy 29. června 1592.⁴ Ocitl se ve zcela odlišném politickém, kulturním a jazykovém prostředí, se kterým neměl žádné zkušenosti a v němž neměl žádné osobní kontakty, čehož si byl dobře vědom, a k přijetí pražské nunciatury jej přiměla pouze bezmezná oddanost zájmům katolické církve a poslušnost vůči papežovu rozhodnutí. Při svém příjezdu byl odkázán na papežskou instrukci a na svého předchůdce Camilla Caetaniho, který jej v Praze necelý měsíc zasvěcoval do problematiky nového úřadu a zanechal mu svou podrobnou finální instrukci, která byla Specianovi vítaným pomocníkem jak pro úspěšné navazování známostí, tak pro vlastní diplomatická jednání. Zatímco papežská instrukce věnovala pozornost pouze Vilémovi z Rožmberka a Jiřímu Popelovi z Lobkovic, jakožto katolíkům a největším autoritám v Českém království, a informovala o napětí a neshodách mezi nimi s tím, že kdyby se smířili, „mohli by vykonat obdivuhodné věci pro katolickou věc“,⁵ Caetaniho relace zmiňuje čtyři „sloupy Českého království“: Viléma z Rožmberka, Jiřího Popela z Lobkovic, Jiřího Bořitu z Martinic a Jana z Valdštejna. V charakteristice pana Viléma se objevuje i zmínka o Petru Vokovi:⁶ „Pán z Rožmberka je jaksi indisponován a v Praze se zdržuje málo; pokud zde je, prokazuje mnoho lásky ministrům Svatého stolce, a pro starobylou urozenost rodu, nádheru a moudrost se těší nejvyšší vážnosti. Založil jezuitskou kolej na svém panství a snaží se přivést své poddané ke katolické víře. Nemá dědice, a co je horší, má bratra tvrdošíjného pikarta, který je také bez dědiců.“ A právě na Petra Voka z Rožmberka soustředil nový nuncius svou pozornost.

Úmrtí pana Viléma, k němuž došlo posledního srpna roku 1592⁷ a následně přípravy bratrova pohřbu přinutily Petra Voka k delší návštěvě Prahy, byť od po-

brosiánské knihovny, v nichž jsou kopie nunciaturní korespondence zachovány v následujícím pořádku: Specianovy listy (Lettere) – Specianovy listy určené k šifraci (Chiffre) – Zprávy z Prahy (Avvisi di Praga).

4 Pazderová, A.: *Analýza činnosti*, s. 368 a EACS I, č. 21.

5 EACS I, č. 1/III/2, s. 7n.

6 EACS I, č. 198/VI/5, s. 465.

7 Pánek, Jaroslav (ed.): *Václav Březan, Životy posledních Rožmberků, I–II*. Praha 1985, zde I, s. 365; týž: *Petr Vok z Rožmberka. Život renesančního kavalíra*. Praha 2010, s. 118; týž: *Vilém z Rožmberka. Politik smíru*. Praha 2011, s. 438.

loviny září do poloviny října přerušené pobytem na Krumlově, kde se ujímal vlády na zděděných statcích. Vzhledem ke konfesijnímu postoji mladšího bratra a možnému ohrožení výsledků Vilémovy dlouholeté protireformační činnosti bylo prvořadým úkolem papežského nuncia postarat se o to, aby na rožmberských statcích zůstal ve věcech náboženských zachován status quo. Z plnění tohoto úkolu vzápětí vyplynuly i nunciovy snahy o získání Petra Voka pro konverzi ke katolické víře. Smrt Viléma z Rožmberka měla ale i další dopad, jehož si Speciano v počátcích svého působení nemohl být vědom. Byla totiž nejen významným předělem v životě rozsáhlého rožmberského dominia, ale odrazila se i ve vnitropolitické situaci Českého království, kde prvního úředníka v zemi vystřídal v čele vlády největšího českého dominia muž, který do této doby nezastával žádný významný úřad, byl členem nelegální Jednoty bratrské, topil se v dluzích, k nimž přibýly i ty Vilémovy, a podle dobových měřítek byl starcem s téměř nulovou nadějí na potomky. Místo rožmberského vladaře ale zakořenilo v ústavním zřízení a veřejném životě Českého království tak pevně, že nebylo možné s ním „nepočítat“, a tak se stával Petr Vok postupně chťe nechťe i aktérem oficiální politiky.⁸ Viděno i z tohoto zorného úhlu pohledu, byla Specianova volba Petra Voka, jakožto příkladného objektu konverze, správná.

Zápasem o udržení pozic katolické církve na rožmberském dominiu se jen o měsíc mladší Speciano⁹ začal zabývat bezprostředně po Vilémově smrti¹⁰ a hledal spojence pro své záměry. Domníval se, že nejvhodnější osobou bude Jiří Popel z Lobkovic, nejvyšší hofmistr Českého království a horlivý katolík, kterého si oblíbil a s nímž na toto téma jednal. Již 7. září¹¹ referuje do Říma papeži Klementu VIII., že se pan Jiří horlivě chopil úkolu promluvit si otevřeně s Petrem Vokem, který právě přijel do Prahy, přestože je dotyčný pán „hrozný heretik-pikart“. Ke schůzce skutečně došlo a výsledkem jejich rozhovoru byl slib Petra Voka, že na svých panstvích nebude zavádět žádné novoty, které by poškodily katolíky, a to zejména co se týče jezuitů a jejich koleje, založené v Krumlově jeho bratrem Vilémem, přičemž dodal zcela otevřeně, že si může být Lobkovic jistý, že v opačném případě by mu to nebylo tolerováno. Petrův slib samozřejmě potěšil krumlovské jezuity, kterých se Vilémova smrt velice dotkla, neboť přišli o svého příznivce a štědrého dobrodince. Lobkovic tuto zprávu sdělil ještě zatepla Specianovi, který píše papeži, že slovům Petra Voka chce věřit – „i když slibům heretiků se nemá

8 Pánek, J.: Petr Vok, s. 119, 123.

9 Speciano se narodil 1. září 1539, Petr Vok 1. října téhož roku.

10 Speciano informuje Řím o Vilémově smrti jménem jeho tchýně Marie Pernštejské již v listu z 1. září 1592 (EACS I, č. 83/12) a pomocí podrobnější zprávy v příložených avvisi (Avvisi di Praga, 1592 IX 1, Biblioteca Ambrosiana, Milano (dále BAMi), D 124 suss., fol. 305r–306r).

11 EACS I, č. 85/8.

nikdy věřit“, jak řekl i Lobkovicovi, když doporučoval jeho pozornosti tuto záležitost – a doufá, že alespoň na chvíli se žádnému katolíkovu nebudou dělat potíže pro jeho víru, protože Petr Vok má mnoho starostí s dědictvím, které jej nadlouho zaměstnají, a protože by jej to mohlo diskvalifikovat v jednáních, kdy se dovolává práva.¹² „Náboženské záležitosti by se řešily daleko lépe, kdyby pán z Rožmberka zanechal závěť, ale on ji chudák sice začal psát, avšak nedokončil, a proto zanechal své záležitosti ve velkém zmatku“, dodává nuncius.¹³

Jak známo, listy z Prahy do Říma a naopak putovaly průměrně 12–16 dní, takže na odpověď musel nuncius čekat dlouhé týdny (a někdy i měsíce).¹⁴ Jeho povinností však bylo psát do Říma co nejčastěji a hlásit každou novinku, v případě potřeby i několikrát denně, takže nepřekvapí, že již za dva týdny informuje papeže o svém setkání s Petrem Vokem. Po rozhovoru s Lobkovicem totiž nezahálel a „kul železo, dokud bylo žhavé“. Jak píše do Říma, jakmile se dozvěděl, že dědicem zemřelého pana Viléma je skutečně jeho bratr, rozhodl se jej navštívit a ujistit se o tom, co znal pouze z doslechu. K návštěvě pana Petra jej ostatně vybízeli i jezuité a dona Marie Pernštejnská.¹⁵ K ruce si vzal jejího syna Maxmiliána, pobývacího tou dobou v Praze,¹⁶ který měl jeho důvěru a jako tajný papežský komoří byl dostatečně jazykově vybaven pro roli nunciova tlumočnicka. Na první návštěvu k Petru Vokovi se Speciano vypravil 22. září, oficiálně za účelem kondolence, a ještě téhož dne o ní papeži zevrubně referoval¹⁷: „A tak jsem šel a kondoloval mu a při této

12 K boji Petra Voka o udržení celistvosti rožmberského dominia viz Pánek, J.: Petr Vok, s. 119–123, zde v poznámkách uvedena další literatura.

13 V květnu 1592, kdy Vilém z Rožmberka přijel do Prahy naposled, mu Petr Vok připravil důstojné přivítání a následně se oba bratři smířili, takže o hlavním dědici nebylo pochyb. Vzhledem k těžké nemoci zřejmě Vilém opravdu nestihl sepsat detailní závěť, stihl ovšem učinit před úředníky Desek zemských, povolányi Polyxenou, prohlášení o majetkovém odkazu pro svou manželku (12. 8. 1592). Viz Pánek, J.: Vilém z Rožmberka, s. 435–438.

14 K poštovnímu spojení mezi Prahou a Římem viz Stloukal, Karel: Papežská politika a císařský dvůr pražský na přelomu XVI. a XVII. věku. Praha 1925, s. 81–83. Tomáš Parma uvádí pro dobu o něco pozdější průměrnou dobu 22 dní. Viz Parma, Tomáš: František kardinál Dietrichstein a jeho vztahy k římské kurii. Prostředky a metody politické komunikace ve službách moravské církve. Brno 2011, s. 226.

15 Marie z Pernštejna, rozená Manrique de Lara y Mendoza, ca. 1538–1608, vdova po bývalém nejvyšším kancléři Českého království Vratislavovi II. z Pernštejna, matka poslední manželky Viléma z Rožmberka Polyxeny.

16 Maxmilián z Pernštejna, ca. 1575–1593 IX 2, zde pobýval při návratu z Polska, kam jej papež vyslal v červnu 1592, aby v Krakově předal zlatou růží nové polské královně Anně Rakouské, dceři arcivévody Karla II. Štýrského, jejíž sňatek se Zikmundem III. Vasou a korunovace se uskutečnily 31. května 1592 v Krakově (Jaromiński, Lescus (ed.): Acta nuntiaturae Polonae, tom. XV, Germanicus Malaspina (1591–1598), vol. I, (1 XII 1591–31 XII 1592). Kraków 2000, s. LII n.; Parma, T.: František kardinál Dietrichstein, s. 68).

17 EACS I, č. 101/5.

příležitosti jsem mu sdělil, co jsem se doslechl o jeho dobré vůli vůči jezuitské koleji a klášterům založeným jeho bratrem, a poprosil jsem ho, aby dodržel své sliby v úplnosti, protože žádná věc není tolik hodna památky jeho bratra, jako náboženské záležitosti, které leží na srdci i Vaší Svatosti, a ujistil jsem jej, že zprávu o tom uslyší Vaše Svatost s velkým uspokojením, a s ještě větším, uslyší-li, že kráčí v náboženských záležitostech ve šlépějích bratrových a všech svých předků, kteří žili a zemřeli v katolické víře. A řekl jsem mu, že se budu hodně modlit, aby Bůh osvětlil jeho srdce, což stane-li se, bude pan Petr neméně drahý srdci Vaší Svatosti jako jeho bratr a bude ctěn všemi velkými knížaty a králi, jako byl jeho řečený bratr, k čemuž nyní nemůže dojít, protože žije tak, jak žije. Poděkoval mi a znovu mi mnoha slovy zopakoval, že na svých statcích nehodlá dělat – co se náboženství týče – žádné změny, které by poškodily pořádky zavedené jeho bratrem, pokud se k němu a jeho lidem budou jezuité chovat dobře. Požádal jsem ho, aby mi objasnil, co míní tím „chovat se dobře“, protože pokud by to znamenalo, že jezuité nebudou moci kázat proti heretikům a všem sektám tohoto kraje (jelikož tak nemohou neúčinit, kážou-li učené slovo Boží), bylo by to pro ně nemožné, protože musejí svá slova dokládat pravdivými a solidními tvrzeními, a zakázat jim to znamená, že jsou nechtěni na jeho statcích. Na to mi odpověděl přítomný Maxmilián z Pernštejna, že docela postačí, budou-li kázat podle svého a neřeknou o něm (tj. o Petru Vokovi) a jeho blízkých nic zlého. Viděl jsem hned v tomto bodu kámen úrazu, zejména proto, že se kazatelé tohoto muže nebudou ochotni vzdát mnoha věcí a že říkají to, na co by se ani neměli odvážit pomyslet. A tak nezbyvá, než poručit tuto věc Pánu Bohu a nechat je dělat, co chtějí, po tu krátkou dobu, co bude tento muž žít, o čemž se domnívám, že to bude jen velmi krátce, protože je starý a obvykle se každý den opíjí, a to tak, že po obědě se s ním vůbec nedá jednat. A po něm nastoupí – což je nepochybné – rod kancléře Českého království,¹⁸ jehož členové jsou dobrými katolíky a které má rád.“ V balíčku pošty do Říma se kromě tohoto listu nacházely ještě další tři spolu se zprávami z Prahy stejného data, které mimo jiné informují o velkorysém majetkovém vypořádání Petra Voka s vdovou po Vilémovi Polyxenou¹⁹ a o jeho odjezdu na nově zděděné statky, plánovaném o den nebo dva později. Dále se zde praví, že Petr Vok chce sám informovat papeže o bratrově úmrtí a ujistit jej, že na rožmberských statcích nebude dělat v náboženských záležitostech žádné změny, „i když je tvrdošijným pikartem“.²⁰

18 Adam II. z Hradce, 1549–1596, 1585–1593 nejvyšší kancléř Českého království, 1593–1596 nejvyšší purkrabí (Charvát, Jaroslav (ed.): *Přehled současný nejvyšších důstojníků a úředníků*, in: *Dílo Františka Palackého I.* Praha 1941, s. 371n.).

19 Polyxena z Lobkovic, rozená z Pernštejna, 1566–1652, v letech 1587–1592 4. manželka Viléma z Rožmberka.

20 *Avvisi di Praga*, 1592 IX 22, BAMi, D 124 suss., fol. 309v–312v.

Asi v polovině října došel Specianovi list papežského nepota a nejvyššího státního sekretáře Cinzia Aldobrandiniho, do jehož kompetence patřila nunciatura u císařského dvora, s datem 3. října,²¹ v němž jej nabádá, aby udělal všechno pro to, aby odvrátil „nového pána z Rožmberka od všeho zlého, jehož je popravdě třeba se obávat od jeho bezbožnosti“, a sděluje mu, že v Římě již vědí o jeho slibu nedělat potíže jezuitům, „pokud je oni nebudou dělat jeho bratřím, jak on nazývá pikarty“. Závěrem připomíná Specianovi, že je třeba co nejrychleji obsadit úřad nejvyššího purkrabího, uvolněný Vilémovou smrtí, a přimět císaře, aby zasáhl z moci své autority. Touto dobou se z Krumlova do Prahy vrátil Petr Vok, jak dokládají zprávy z 20. října,²² líčící jeho impozantní příjezd v průvodu sta jezdců a čtrnácti vozů a informující dále o Petrově vlídném přístupu k řeholníkům, kdy na sv. Františka poobědval se svou manželkou ve františkánském klášteře v Krumlově, „kde nechává budovat hrobku pro svého bratra a pro sebe, až přijde jeho čas, což nemůže trvat dlouho, protože je velmi nezřízený v pití, starý a bělovlasý jako byl jeho zemřelý bratr“. Stejněho data je i Specianův list Cinzioví Aldobrandinimu,²³ v němž píše, že se doslechl, že Petr Vok nechal v neděli kázat ve svém domě „po pikartsku“, což chce údajně dělat každou neděli a o svátcích. Stěžoval si proto Lobkovicovi, který jej požádal, aby se o této věci přesně informoval a potom jej o všem zpravil, a bude-li to pravda, aby nápravu nechal na něm. Ihned poté, co se Speciano přesvědčil o oprávněnosti své stížnosti, informoval Lobkovice a teď čeká, jaký bude mít jeho domluva panu Petrovi efekt. Každopádně nenechá tuto záležitost spát, dokud neuvidí nějaký výsledek a rozhorleně dodává: „neboť je proti zákonům království a také věci potupnou, že blízko metropolitního kostela a takřka v domech císaře samotného, které jsou v sousedství rožmberského, se kážou hereze a rouhání ve stejné době, kdy se v chrámu slouží Slovo Boží.“

O tom, že nuncius nespouštěl z Petra Voka svůj bedlivý zrak, svědčí jeho následující dva listy do Říma, napsané o týden později. První, s datem 26. října, adresoval papeži²⁴ a jeho jediným tématem byl Petr Vok. Speciano v něm píše, že se dozvěděl od jednoho z Petrových služebníků, dobrého katolíka, že s ním chce dotýčný pán mluvit a že chce jednat o svém „zdraví“ (tj. o víře), a jelikož stále nepřicházel, protože – jak mu důvěrně sdělil onen služebník, pan Petr sice říkal, že po obědě chce nuncia navštívit, „ale byl pokaždé tak opilý, že jej sloužící drželi doma“ – rozhodl se tedy jednoho rána vypravit se za ním sám a promluvit si s ním znovu o náboženské situaci a jezuitech na jeho statcích a poděkovat mu za dobré

21 EACS I, č. 109/8.

22 Avvisi di Praga, 1592 X 20, BAMi, D 124 suss., fol. 319v–321v.

23 EACS I, č. 129/6. Vzhledem k tomu, že Speciano napsal list 20. září 1592, což byl pátek, připadla neděle, o níž se zde hovoří, na 15. září, takže Petr Vok musel dorazit do Prahy nejpozději 14. září.

24 EACS I, č. 133.

zacházení s nimi. Svou návštěvu u Petra Voka popisuje Speciano následovně: „Dal najevo velké uspokojení a hned na začátku mě požádal – což zopakoval ještě při mém odchodu – abych jeho jménem ujistil Vaši Svatost, že chce být Vaším dobrým služebníkem a ne menším, než byl jeho bratr dobré paměti, a spolu s tím abych ujistil Vaši Svatost, že bude co nejlépe pečovat o duchovní na svých statcích a o všechny katolíky, jichž bude za všech okolností ochráncem a podporovatelem, a mluvil se mnou o mnoha dobrých věcech ve prospěch církevní reformy na svých statcích a o tom, jak mnoho škodí, že v zemi není arcibiskup, a abych to sdělil císaři, což jsem učinil. Někteří z jeho domu, katolíci, jsou přesvědčeni, že tento pán změní víru, ale já tomu moc nevěřím a neuvěřím, dokud neuvidím nějakou výraznější změnu, i když mi stará paní z Pernštejna²⁵ povídá, že manželka²⁶ se již po několik rán účastní mše v kapli bývalé manželky pana Viléma,²⁷ a to s velkou vnější zbožností, a měla-li by stejnou zbožnost i uvnitř, lze pravděpodobně doufat, že se stane katoličkou, a s ní pak i její manžel, s nímž jsem mluvil o této věci více než dvě hodiny za pomoci tlumočnicka-kněze, který mi dobře sloužil a pomáhal. A oba dva jsme se snažili, seč jsme mohli, ukázat mu klamnost jeho víry, ale on, přestože nám naslouchal a ochotně odpovídal, nepochopil věci tak, jak by je chápal, kdyby nebyl takový hlupák (idiota). A tak mohu pouze říci, že prosím Boha, aby jej osvětil, a že jsem se přesvědčil, že není pikartem, ani nikdy nebyl, ale spíše vyznavačem augšpurské konfese, což je ale také špatné, a každý ho má za luterána a on to o sobě říká i veřejně.“ Něco dobrého však z rozhovoru přece jen vzešlo. Petr Vok totiž projevil přání, aby se nuncius vrátil a debatoval s ním o věcech víry, dokonce projevil přání jej navštívit. Svůj list končí Speciano slovy: „Všichni Otcové jezuiti se modlí, aby jej Bůh osvětil, podobně činí i mnozí další. Nechť se zlíbí Jeho Nejsvětějšímu Majestátu je vyslyšet, což by jistě bylo velkým ziskem pro toto království, i když – jak už jsem řekl několikrát – ten muž nemůže žít více než pár měsíců, tak moc je v nepořádku.“ Následujícího dne měl Speciano schůzku s Maxmiliánem z Pernštejna, jak vyplývá z jeho listu Cinziovio Aldobrandinimu z 27. října.²⁸ V něm jej upozorňuje na svůj list adresovaný papeži a informuje o setkání s Maxmiliánem, stále ještě pobývajícím v Praze, „a to skoro v domě pana Petra, neboť oba domy, jeho otcovský a onen rožmberský, jsou blízko a ve stálém

25 Marie z Pernštejna.

26 Kateřina z Ludanic, ca. 1567–1601, od 1580 manželka Petra Voka z Rožmberka. Po roce 1590 byla Kateřina již psychicky nemocná a procházela vážnou a trvalou manželskou krizí, takže je pravděpodobné, že její chování mohli někteří vnější pozorovatelé interpretovat jako možný příklon ke katolicismu. Za toto sdělení děkuje autorka prof. Jaroslavu Pánkovi, s nímž věc konzultovala.

27 Polyxena z Lobkovic, rozená z Pernštejna.

28 EACS I, č. 134/6.

spojení“. Maxmilián nuncia potěšil zprávou, že všichni v Pernštejnském domě doufají v konverzi pana Petra, a to co nejdříve. Dále Speciano informuje Cinzia, že mu nejvyšší hofmistr Jiří Popel z Lobkovic sdělil, „že pan Petr vyvíjí velké úsilí, aby získal hlas a také úřad v království“, a že se v této věci obrátil i na něj. On mu ale odpověděl, že „jelikož je pikart a nikoli katolík nebo husita, je podle zákonů království vyloučen ze všech úřadů, ale chce-li se stát katolíkem, může mu slíbit, že se mu dostane toho, čeho se dostalo jeho bratrovi, s výjimkou úřadu nejvyššího purkrabího, který nemůže mít bez zvláštního povolení císaře (které jeho bratr získal), protože v dávných dobách se Rožmberský dům vzdal tohoto úřadu ve prospěch jiných přednostních práv“. Speciano tedy čeká, jaká bude oficiální reakce na Petrovy ambice a jaké bude císařovo rozhodnutí.

Někdy v těchto dnech se Speciano konečně dočkal také pošty z Říma. Další list s datem 17. října,²⁹ tentokrát z pera státního sekretáře Minuccia Minucciho, je mimo jiné i reakcí na nunciovo obšírné hlášení papeži o návštěvě u Petra Voka dne 22. září. Minucci mu v něm krátce sděluje, že papež pochválil jeho jednání s panem Petrem, s nímž má být v kontaktu i nadále, „aby se až do konce jeho života zabránilo i tomu nejmenšímu zlu, protože u člověka tak málo dobrého se dá očekávat málo, pokud jej Bůh všemohoucí neosvítí svým Svätým duchem a neučiní zázrak“ a připomíná, že je třeba nabádat krumlovské jezuitu, „aby postupovali co nejbezpečněji a poroučeli pana Petra neustálými modlitbami do Božího milosrdenství“. Tento úkol Speciano splnil a po odjezdu Petra Voka z Prahy, k němuž došlo den po první (pražské) části Vilémova pohřebního ceremoniálu, 27. října, kdy se smuteční průvod s jeho tělem vydal na cestu do Krumlova,³⁰ dočasně přenechal péči o jeho duši krumlovským jezuitům, s nimiž byl ve spojení, jak dokládá jeho list Cinziovi Aldobrandinimu z 10. listopadu,³¹ v němž píše: „Tito Otcové jezuiti nepřestávají působit na nového pána z Rožmberka jak modlitbami, tak snahou jej uklidnit, a den ode dne o něm smýšlejí lépe, jak jsem slyšel. A jestliže se neobráti, budou vůči němu zachovávat trpělivost, dokud jej Bůh nepovolá, aby vydal účet ze své špatné víry, i když – jak jsem psal často – někteří mají jakousi naději v jeho konverzi.“ Ani v Římě neztráceli konverzi Petra Voka ze zřetele. 14. listopadu píše Specianovi povzbudivý list opět Cinzio Aldobrandini,³² v němž jej nabádá, aby „zavlažoval a pěstoval“ všemi prostředky naděje, které jsou vkládány do pana Petra, aby jej čas od času navštěvoval a přiblížil se mu, jak nejvíce to bude možné, a sliboval mu lásku a vděk papeže, „protože podobnými projevy zdvořilosti se čas to dosáhlo mnohého, zejména byly-li doprovázeny upřímnými modlitbami, jak je

29 EACS I, č. 124/8.

30 Avvisi di Praga, 1592 X 27, BAMi, D 124 suss., fol. 321v–323r.

31 EACS I, č. 148/7.

32 EACS I, č. 149/5.

tomu i zde“. Radí mu, aby se spojil s Jiřím Popelem z Lobkovic, kterého pro jeho zbožnost a postavení považovali v Římě za nejvhodnějšího pomocníka, a aby zapojil i donu Marii Pernštejnskou, „aby i ona kula železo, dokud je žhavé“.

Poslední Specianův list z roku 1592, v němž bilancuje své kroky ve věci Petrovy konverze, nese datum 8. prosince a je opět adresován Cinziovi Aldobrandimu.³³ Speciano jej ubezpečuje, že nevynechal jedinou příležitost, aby se nesnažil „s pomocí Boží navrátit nového pána z Rožmberka do lůna svaté církve“, stejně jako stále doufající Marie Pernštejnská, její dcera Polyxena a další, „a všichni dělají, co je v jejich silách“. Informuje Cinzia, že požádal také Jiřího Popela z Lobkovic, „aby i on napomohl svou autoritou a vahou svého úřadu tomuto dílu“, ale Lobkovic mu odpověděl, že „ten muž je příliš hloupý na to, aby přislíbil sám od sebe něco rozumného“, k čemuž Speciano podotýká, že Cinzio jistě zná zájmy, které rozdělávaly v poslední době oba domy, Lobkovický a Rožmberský, i jejich vzájemnou revnivost. Dále píše: „Ostatně tento týden by měly končit pohřební obřady jeho bratra v Krumlově³⁴ a jak mi řekla dona Marie, všichni se mají vrátit do Prahy, takže hned nejen navštívím pana Petra, ale použiji i všechny láskyplné zdvořilosti, které znám, aby pan Petr poznal, kdo chce ze srdce jeho dobro, a že se od něj nechce nic jiného, než jeho vlastní zdraví, a kromě toho nepřestaneme poroučet tuto důležitou záležitost Pánu, neboť je tu naděje, že dojde-li ke konverzi pana Petra, dojde i ke zmenšení vlivu celé, nebo alespoň větší části pikartské sekty, která je velmi velká a jednou zničí toto království, pokud nebude předtím zničena ona, jelikož přes všechny královské zákazy mají zde tito pikarti několik kostelů, kde se velice často scházejí, o čemž jsem už mluvil mnohokrát a upozornil na to ty, které bylo třeba, a nevynechám jedinou příležitost to opakovat znovu, zvláště když jiné záležitosti se obracejí k dobrému.“ Na tuto Specianovu zprávu reagoval Minucci listem z 26. prosince,³⁵ v němž zdůrazňuje, že konverze Petra Voka v sobě zahrnuje tolik „blahodárných důsledků“, že se nesmí vynechat jediná vhodná příležitost jednat a že veškeré konání je třeba doprovázet účinnými modlitbami, „protože až po konverzi pana Petra a redukci husitů bude možné říci, že se konečně začaly odstraňovat staré pohromy Českého království“. Tento list ale Speciano obdržel až 18. ledna roku příštího.³⁶

Následující rok 1593 přinesl Petru Vokovi nejednu zatěžkávací zkoušku. Z Březanovy kroniky víme, že 7. ledna odcestoval spolu s manželkou do Prahy,

33 EACS I, č. 174/3.

34 Skutečný pohřeb Viléma z Rožmberka se konal 10. prosince 1592 v Českém Krumlově (Pánek, J.: Březan, Životy I, s. 368–369).

35 EACS I, č. 191/7.

36 EACS II, č. 214/1.

kde se zdrželi až do poloviny dubna.³⁷ Hlavním důvodem cesty bylo vyřizování majetkových záležitostí, audience u císaře³⁸ a Petrova účast na zemském sněmu.³⁹ Speciano měl tentokrát k dispozici pro přímé působení na Petra Voka celé tři měsíce a jak dosvědčuje nunciaturní korespondence, neponechal nic náhodě. Již 18. ledna⁴⁰ referuje Cinzioví Aldobrandinimu o své návštěvě v Rožmberském paláci, kterou vykonal den předtím a která se nesla v přátelském duchu. Chválil Petrovu vstřícnost a dobrou vůli, ale mrzelo ho, „že neřekl jednoznačně, že chce být katolíkem“, i když to naznačoval slovy, která znamenala v podstatě totéž. Přesto byl Speciano přesvědčen, že to pan Petr přece jen myslí s konverzí vážně, zvláště když mu zopakoval, že chce být papežovým „nejpokornějším a nejposlušnějším služebníkem“. Z rozhovoru dále vyplynulo, že chce papeži také vlastnoručně napsat a psaní poslat po jednom knězi, který býval kaplanem jeho zemřelého bratra a který během dvou dní odjíždí do Říma, a jestliže skutečně napíše tak, jak říkal během rozhovoru, nuncius věří, že i Cinzio o něm bude smýšlet stejně jako on. Dále Speciano poznamenává, že si dobře povšimnul, že je ku prospěchu věci, jedná-li se s panem Petrem „s velkou lidskostí a láskou“, protože on považuje za významné, že mu nuncius prokazuje „takovou pozornost a milost“. Za důležitý signál opravdovosti Petrových úmyslů považoval Speciano fakt, že dotyčný pán už v pátek a v sobotu nejí maso, přestože je u jeho stolu podáváno. Také zaznamenal hned při svém příchodu, že pan Petr okamžitě poslal pryč svého příšerného kazatele (predicatore bestiale). Měl totiž špatné svědomí, protože jej předtím nechal kázat v Krumlově „za zvuku zvonu“, což se přičítá zákonům království, a teď měl strach, že bude kárán. Také se nunciiově svěřil, že se rozhodl dát pryč relikvie zanechané mu bratrem, a že si myslí, že udělal velkou chybu, když se jich nechtěl vzdát ve prospěch Pernštejnského domu, přičemž Speciano s uspokojením zaznamenal, že pan Petr nazýval relikvie svatými. A když mu na závěr návštěvy nuncius navrhl, že jej brzy navštíví v Krumlově jako „dobrého syna“ a odslouží tam mši v jeho přítomnosti

37 Do Krumlova se vrátili 16. dubna 1593. Viz Pánek, J.: Březan, Životy I, s. 511.

38 Ve snaze vyhnout se tlaku věřitelů připsal Petr Vok většinu svých statků své manželce. Rudolf II., přesvědčovaný Petrovými protivníky u dvora, že došlo k poškození jeho zájmů jakožto českého krále, nechal vložit do desek zemských proti tomuto převodu protest. Petr Vok musel nakonec poprosit panovníka o zrušení žaloby, napoprvé mu byla audience odepřena, úspěšný byl až koncem února 1593, a poté, co uznal odúmrtní právo českého krále na rožmberský majetek, panovník žalobu stáhl. Viz Pánek, J.: Petr Vok, s. 122.

39 Zemský sněm byl svolán královským mandátem z 11. února 1593 na 17. března téhož roku, ve skutečnosti začal až 19. března a 4. dubna byl předčasně ukončen. Znovu byl svolán na 30. června, ale pro vítězný postup Turků v Uhrách se stavové sešli k sněmovnímu zasedání až 23. října. Ukončen byl 3. listopadu, kdy vzhledem k tureckému nebezpečí stavové přistoupili na předchozí císařovy požadavky na výši berní a svolání zemské hotovosti. Viz Sněmy české od léta 1526 až po naši dobu VIII, Praha 1895, s. 140, 142, 152, 191n., 356–396.

40 EACS II, č. 214/5.

a podá mu nejsvětější svátosti, odpověděl pan Petr, „že to není věc, která by se nemohla brzy uskutečnit a že chce dát papeži takové zadostiučinění, s nímž bude spokojený“. „Všechny tyto okolnosti“, píše Speciano, „mi dovolují doufat v dobré; nechť se Bohu zlíbí dát mu prostřednictvím Své svaté milosti to, v co všichni doufáme, a ani já nevynechám nic z mých povinností, které mohu plnit v těchto záležitostech, a udělám, co bude v mých chabých silách, a využiji také jiné prostředky, které mohou napomoci, a budu pokračovat ve stálých modlitbách za něj a prosit, aby je Bůh vyslyšel, neboť jistě by to byl velký zisk, zvláště kdyby žil dlouho, což se může stát, protože se již několik dní mírní v pití, jak nejvíce je to možné.“ Podle Specianova dalšího listu z 21. ledna⁴¹, adresovaného tentokrát Klementu VIII., jej Petr Vok požádal, aby doporučil papeži dona Silvia Savorgnana,⁴² bývalého kaplana jeho zemřelého bratra. Ze Specianova rozhovoru se Savorgnanem vyplynulo, že se chce don Silvio vrátit zpět do Čech a sloužit panu Petrovi, „který by prý po jeho návratu již mohl být katolíkem“. Nuncius se přesvědčil, že Savorgnano ve věci konverze pana Petra udělal vše, aby byla posléze dovedena ke zdárnému konci. Závěrem listu ale dodává, že podrobnější informace o donu Silviovi mohou podat Maxmilián z Pernštejna a jeho příbuzní z Pernštejnského domu, protože on sám jej viděl pouze několikrát a slyšel jej o možnostech konverze Petra Voka hovořit různě. O necelý týden později, 26. ledna,⁴³ referuje Speciano Cinzioví Aldobrandinimu o své audienci u císaře. Jedním z mnoha témat byl i Petr Vok. Speciano s císařem krátce pohovořil o nadějích na konverzi, které dotyčný pán vzbuzuje, a poprosil jej o svolení, aby se mohl zaštitit jeho jménem, protože se domnívá, že by tak pana Petra snáze přiměl k tomuto kroku. Císař sice okamžitě souhlasil, ale k výsledku byl skeptický a netajil se tím, že Petra Voka považuje za „neschopného a tvrdošíjného člověka“. Po odchodu z královského paláce se Speciano okamžitě vydal za panem Petrem, s nímž dlouze rozmlouval o jeho konverzi a poukázal i na zadostiučinění, jehož se tímto krokem dostane císaři. Neopomněl také zdůraznit, že mu císař dovolil, aby se modlil za Petrův návrat do lůna svaté církve i jeho jménem. Jak dále vyplývá z listu, rozmluva trvala více než hodinu, nuncius trpělivě odpovídal na Petrovy dotazy a znovu mu jmenoval všechny důvody pro konverzi, „aby pochopil, že mimo církev (katolickou) není spasení“. Z návštěvy si Speciano odnášel jistě naděje, ale protože považoval pana Petra za hlupáka (huomo idiota), zdráhal se jim uvěřit, dokud nebude mít jasné důkazy. Nenechal se v tomto

41 EACS II, č. 220.

42 Kněze Silvia Savorgnana se nepodařilo určit. Nezmiňuje se o něm ani Březanova kronika, ani profesor Pánek ve svých publikacích věnovaných Vilémovi a Petru Vokovi z Rožmberka. Pravděpodobně se jednalo o jednoho z řady italských kněží, putujících Evropou ve snaze získat lepší kariéru nebo vyhnout se trestu.

43 EACS II, č. 226/2.

přesvědčení zvíkat ani míněním jiných, kteří v obrácení pana Petra věřili, ani slovy dona Savorgnana, který Petrovu konverzi považoval za hotovou věc; nuncius se dokonce vyjádřil, že kdyby tomuto knězi věřil, „vkládal by do pana Petra více naděje“. Je zřejmé, že nejpozději v této době zaujal Speciano k Savorgnanovi kritický postoj a upozorňuje Cinzia, že „don Silvio má tak velkou touhu uspět, že přeceňuje své možnosti“. Ostatně až bude v Římě, Cinzio jej uvidí každý týden a bude si moci o něm vytvořit vlastní obrázek. Jak vyplývá ze Specianova dalšího listu Cinzioviovi z 9. února,⁴⁴ Petra Voka neopouštěl, často jej navštěvoval a podrobně s ním probíral jeho konverzi. Jednání s nerozhodným panem Petrem ale nebyla jednoduchá, neboť si v listu povzdechl, že mu pan Petr „čas od času dává naději a jindy zase bere zpět vše, co řekl předtím“. Když o něm naposledy mluvil s císařem (zde se nuncius vrací ke své poslední audienci 26. ledna), poprosil ho také, aby se dotkl několika slovy Petrovy konverze, až s ním bude mluvit, „což by s pomocí Boží mohlo být prospěšné“. Císař mu tehdy odpověděl, že na to již pomyslel a že to rozváží. Už předtím sdělil Speciano s císařovým svolením panu Petrovi, že pokud se obrátí, bude panovník velmi spokojen, a jak se následně dozvěděl od různých osob, „tato zpráva se velice dotkla jeho srdce a dával najevo, jak moc si jí váží“. Závěrem svého listu Speciano slibuje, že se Petrově konverzi bude věnovat i nadále „a poroučet ji Pánu Bohu, aby se dotkl Svou svatou rukou jeho srdce a zapálil v něm plamen svaté víry“.

Někdy po polovině února přišla z Říma konečně alespoň Cinziová stručná reakce na Specianovy zprávy o návštěvách u Petra Voka. V listu datovaném 6. února⁴⁵ mu několika řádky sděluje, že všichni v Římě včetně papeže měli radost z toho, co napsal o panu Petrovi, a protože jen on sám zná nejlépe způsoby, jak mu může být nápomocen a prospěšný v jeho předsevzetí, plně mu důvěřují. O týden později, 13. února,⁴⁶ reaguje Cinzio na Specianovo hlášení z 26. ledna o audienci u císaře a o následné návštěvě u pana Petra povzbuzením a doporučuje mu, aby „pracoval se srdcem pana Petra z Rožmberka a neztrácel naději, protože ne vždycky podobné těžké úkoly, doprovázené vroucími modlitbami, končí naprázdno“.

Vhodnou záminku pro nunciovu další návštěvu Rožmberského paláce poskytl list Cinzia Aldobrandiniho, adresovaný Petru Vokovi, který mu šel Speciano osobně předat. O podrobnostech této návštěvy informuje Cinzia 23. února⁴⁷ a sděluje mu, že předání listu doprovodil „srdečnými slovy, která považoval za vhodná“. Petr Vok dal najevo svou radost a nechal list číst v přítomnosti Speciana a jeho tlumočnicka a poté přešli na úskalí Petrovy konverze. Nuncius mu sdě-

44 EACS II, č. 238/12.

45 EACS II, č. 235/6.

46 EACS II, č. 242/8.

47 EACS II, č. 250/7.

lil, že nastal čas, „aby po tolika slibech byly konečně vidět i výsledky“.jednání nebylo jistě jednoduché, ani krátké, jak dokládají Specianovy následující řádky: „A válčili jsme spolu (ale přátelsky), dobré dvě hodiny, ukazující mu, v jakém ohrožení se nachází, a on mi více než kdy jindy potvrdil všechny naděje.“ O dva dny později, v neděli, se s ním nuncius znovu setkal v císařově předpokoji, kde mu podal podruhé ruku, a pan Petr mu zopakoval, aby v něj měl důvěru. Speciano se také dozvěděl, že je dotyčný momentálně velice zaměstnán světskými záležitostmi a „že si mnozí dělají obrovské plány ohledně jeho majetku a že se obecně věří, že mu odkrojí pěkný kus“,⁴⁸ což může znamenat, jak řekl panu Petrovi, „že tyto starosti jsou hlasy Boží vedoucí ho ke konverzi“. A na závěr dodává, že je odhodlán být panu Petrovi stále nablízku po celou dobu jeho pobytu v Praze, zvláště když je mnohými přesvědčován, „že jej rád vidí a rád mu naslouchá, protože si je vědom, jak moc si přeje jeho dobro“, a v neposlední řadě také proto, že dotyčný pán „říká velké věci o Našem Pánu a o milosrdné péči, kterou má Jeho Svatost o zdraví jeho duše“.

Samozřejmě byl Speciano také zvědav, jak se bude projevovat v Římě don Savorgnano, jehož limitů si byl vědom. Proto ve svém listu z 8. března⁴⁹ upozorňuje státního sekretáře Minucciho, že don Silvio brzy dorazí do Říma a bude jistě vyprávět „velké věci o konverzi pana Petra z Rožmberka“ a dodává: „je ale třeba mít se na pozoru a nevěřit všemu.“ Že byl Speciano pilně zaměstnán konverzí Petra Voka a musel při tom zdolávat četné překážky i v jeho bezprostředním okolí, dokazuje jeho list z 8. března, adresovaný Cinziuvi Aldobrandinimu.⁵⁰ Píše v něm, že pokud může, neopouští pana Petra, „ale čím více on jeví sklon ke konverzi, tím více jsou proti tomu jeho sloužící“, kteří se snaží zabránit ze všech sil, aby s ním nuncius mluvil, dokonce si z pana Petra tropí posměšky a zaměstnávají ho tak, „že mu nemůže pro stálé těžkosti v klidu naslouchat“. Speciano čelí této nepříznivé situaci s pomocí dony Marie Pernštejské, „která je v domě (Petrově) a dohlíží, aby se zde udělal pořádek a aby alespoň jedno ráno v týdnu byl zbaven starostí a nebyl zbytečně obtěžován“. Dona Marie mu také přislíbila, že se postará ze všech sil o nápravu pana Petra, a i ona byla přesvědčena, že čím více projevuje Specianovi svou náklonnost, tím více roste averze jeho služebníků, kteří jsou, až na dva či tři, heretici, a kteří mu schválně nedávají vědět, že ho chce nuncius navštívit a vymýšlejí si různé důvody, proč nelze s panem Petrem mluvit, například že je na lůžku nebo že se právě chystá vyjít, „takže s řečeným pánem nikdo nemůže jednat jindy, než po ránu“, stěžuje si Speciano.

48 K majetkovým problémům Petra Voka a jeho dluhům ve výši jednoho milionu míšeňských kop viz Pánek, J.: Petr Vok, s. 119–123.

49 EACS II, č. 260/2.

50 EACS II, č. 261/8.

Koncem března se nad konverzí pana Petra začala stahovat mračna. Speciano hlásí 30. března Cinziovi Aldobrandinimu,⁵¹ že mu oznámil „jeden důležitý pán z tohoto království, že se pan Petr z Rožmberka chystá opustit pikartskou sektu, ale že se nestane katolíkem, jak tolikrát sliboval, což je signálem, že chce mít pouze místo na sněmech království“. Po obdržení této informace Speciano okamžitě pospíchal za Petrem Vokem do Rožmberského paláce, ale nedostal z něj „ono pevné rozhodnutí“, které očekával. Další den mu pan Petr sice dlouze a pozorně naslouchal, ale nakonec odpověděl, že je mu známo, že některá protestantská knížata chtějí požádat o svolání koncilu a bude-li se koncil konat, „chce věřit tomu, na čem se usnese“. Speciano se mu snažil vysvětlit, že je tato informace pouze výmyslem jeho kazatelů a nešetřil kritikou a rozhořčením: „Už měli koncily až dost včetně tridentského, který se konal na žádost těch samých protestantů, kteří po něm tak dlouho volali a pak se ho nechtěli zúčastnit, a to samé by udělali znovu, kdyby byl svolán, a bylo by pošetilostí myslet na koncily po tolika vyjasněních“ a dodal, že pan Petr byl v tomto punktu oklamán svými, „aby šel s nimi do pekla“. Celé sdělení končí Specianovým povzdechem: „Ale tento člověk není stálý ve svých předsevzetích, jen v tom, že se neobráčí z musu.“

Co se týče obrazu konverze Petra Voka v Římě, nebyla Specianova zvědavost na to, co tam o ní říká don Savorgnano, stále saturována. Proto se obrací na Minucciho a žádá ho listem z 13. dubna,⁵² aby mu podal zprávu. Píše, že sice již od něj ví, že don Savorgnano dorazil do Říma,⁵³ ale že je zvědavý, co mu napíše o tom, „jaké obdivuhodné věci vyprávěl o událostech v Praze a zejména o konverzi pana Petra z Rožmberka“. A stejně jako počátkem března i nyní jej upozorňuje, aby bral Savorgnanovy řeči s rezervou, protože za jeho nepřítomnosti ho poznal lépe, než když byl v Praze, kam se chce údajně rychle vrátit, jak se povídá, a kriticky dodává, že „toto není právě dobrým vysvědčením pro zahraničního kněze, může-li působit jinde“. Tímto listem končí zmínky o Savorgnanovi, takže se bohužel již nedozvíme, co vlastně v Římě don Silvio o Petrově konverzi vyprávěl.

Otázku konverze Petra Voka sledovali v Římě i v širším kontextu problematiky „redukce husitů“ (tj. splynutí utrakvistů s katolíky), v jejímž řešení byl Speciano zpočátku úspěšný.⁵⁴ Právě v této době cestuje do Říma administrátor dolní

51 EACS II, č. 288/9.

52 EACS II, č. 299/1.

53 Minucciho list s tímto sdělením a datem 20. března 1593 se bohužel nezachoval, proto není součástí edice Specianovy nunciatury.

54 Specianovi se ve spolupráci s pražskými jezuiti podařilo získat 49 podpisů utrakvistických kněží na zvláštním prohlášení (tzv. formula promissionis), v němž deklarují podřízenost pražskému arcibiskupovi a uznávají v konkrétních bodech mylnost své nauky. Viz Matoušek, Josef: Kurie a boj o konsistoř podobojí za administrátora Rezka. Příspěvek k dějinám katolické obnovy v Čechách. Český časopis historický (ČČH) 37, 1931, s. 252n. a s. 273.

konzistoře Fabián Rezek, aby zde před Kongregací Svatého Officia odvolal za sebe a podepsané kněze utrakvistické učení jako bludné. Řím i Speciano věřili v pozitivní dopad Rezkovy cesty, což potvrzuje i Cinziova poznámka v listu Specianovi ze 17. dubna:⁵⁵ „Snad to přinese užitek i Rožmberkovi, aby pochopil, že je špatné být členem pikartské sekty, a pomoci modliteb za něj bude snad osvícen a dá se na pravou cestu“.

Jak bylo řečeno výše, během pobytu Petra Voka v Praze zde zasedal od 18. března zemský sněm. Zúčastnil se ho jako nováček a jen díky včasnému varování Volfa Novohradského z Kolovrat nebyl zapleten do pletich Jiřího Popela z Lobkovic, usilujícího o úřad nejvyššího purkrabího, a jeho stoupenců.⁵⁶ Sněm byl 4. dubna rozpuštěn bez schválení panovníkových propozic, což bylo pro Rudolfa II. s ohledem na blížící se válku s Turky velice nepříjemné, a zakrátko se rozeběhlo vyšetřování viníků. Petr Vok se vrátil do Krumlova 16. dubna,⁵⁷ ale dlouho zde nepobyl, neboť v Praze bylo třeba jeho svědectví.

Vývoj událostí, v nichž byl hlavním protagonistou Specianův oblíbenec Jiří Popel z Lobkovic, nuncia zaskočil, a proto byl znepokojen zprávou, že se má k císaři dostavit za účelem výpovědi i Petr Vok.⁵⁸ Z důvodu obeslání císařem se Petr Vok vydal 6. května znovu do Prahy a na Krumlov se vrátil až 12. července,⁵⁹ takže měl Speciano k dispozici další dva měsíce, aby jej přiměl ke konverzi. Pod dojmem svých obav píše Speciano 11. května Cinzioví Aldobrandinimu:⁶⁰ „Povolání pána z Rožmberka sem (tj. k císaři) mi je podezřelé, i když nemám žádný důkaz o něčem neobvyklém, našeptávaném zlými duchy, kteří zde nechybějí okolo císaře, aby jej přiměli obrátit se proti těm, o nichž tvrdí, že bránili klidnému průběhu sněmu tohoto království, který je den ode dne horší a s malou úctou vůči císaři. Nepřestanu být ostražitý a vynasnažím se zjistit, zda nemůže dojít k něčemu neobvyklému v důsledku špatného rozhodnutí. Ale jestliže tento muž (tj. Petr Vok) bude chtít konvertovat podle nadějí, které dal mnohokrát mně a také jiným, budu rád, jestliže to císař podpoří, protože by to byla věc

55 EACS II, č. 304/9.

56 Ke kauze Jiřího Popela z Lobkovic viz Dvořák, Max: *Process Jiřího z Lobkovic*. ČČH 2, 1896, s. 272–292; Matoušek, J.: *Kurie a boj o konsistoř* s. 277; Pánek, J.: *Petr Vok*, s. 123n.; Pazderová, A.: *Analýza činnosti*, s. 393n.; táž: EACS I, s. LXXIIIIn.; táž: *Lobkovická aféra a papežský nuncius Cesare Speciano*. *Acta Universitatis Carolinae – Philosophica et historica* 1–2, 2002, s. 731–743; *Sněmy české VIII*, s. 139–191; Tomek, Václav Vladivoj: *Spiknutí Jiřího z Lobkovic z r. 1593*. *Časopis Českého muzea* 27, 1853, č. 2, s. 215–245.

57 Pánek, J.: *Březan, Životy I*, s. 511.

58 „Minulou neděli přijel také pan Petr z Rožmberka, povoláný císařem, a obecně se věří, že je to kvůli záležitostem tohoto sněmu“ (*Avvisi di Praga*, 1593 V 11, BAMi, D 125 suss., fol. 539v–540v).

59 Pánek, J.: *Březan, Životy I*, s. 514.

60 EACS II, č. 320/7.

obrovského dobra pro toto království a velká rána pro pikartskou sektu, v níž je on opravdu hlavní osobou, i když teď nechce vyznat, že není více jejím členem.“

Zřejmě v této době ale Speciano pochopil, že jeho snahy o konverzi Petra Voka nebudou korunovány úspěchem, protože až do konce Petrova pobytu v Praze o něm ve svých hlášeních do Říma mlčí. Také následný Petrův pobyt v Praze ve dnech 22. září až 16. listopadu,⁶¹ kam znovu odjel kvůli své účasti na podzimním zasedání zemského sněmu, nesoucího se již zcela ve znamení otevřeného habsbursko-osmanského konfliktu, přechází nuncius ve své korespondenci mlčením, trvajícím až do jara následujícího roku. Tehdy se Speciano, znepokojený zprávami o Petrově nevstřícném chování vůči katolíkům, rozhodl využít jeho přítomnosti v Praze a zakročit. 21. března 1594⁶² píše Cinziovi Aldobrandinimu, že pan Petr přijel do Prahy, a protože se doslechl, že na svých panstvích omezuje činnost katolických kněží v rozporu se slibem, který mu dal již před rokem, využil setkání s ním v královském paláci a přednesl mu svou stížnost v přítomnosti dalších katolických šlechticů. Na závěr jej vyzval, aby mu rukou dáním přísahal, že katoličtí kněží nebudou na jeho panstvích více obtěžováni, což mu pan Petr přislíbil. „Podobný druh lidí – i když jsou heretici – má v těchto krajích velký respekt ke slibům, zvláště daným takto slavnostně, a proto věřím, že jej splní“, napsal. Jako zvlášť významnou vyzdvihl nuncius přítomnost arcibiskupova bratra,⁶³ jehož považoval za důležitého svědka, a chtěl tím nejen podtrhnout význam Petrovy přísahy, ale i uchlácholit Cinzia, kterému chtěl dát, jak píše dále, „nějakou útěchu výměnou za tolik jiných nepříjemností“, které musel poslouchat, „protože se dosud nepodařilo zabezpečit věci svaté víry v Praze a v Českém království tak, jak by se slušelo a jak bylo tolikrát přislíbeno“.

Jak známo, rok 1594 byl ve znamení konání říšského sněmu v Řezně⁶⁴ a příprav na tažení českého vojska do Uher. Do Řezna odjel Speciano 26. dubna, odkud se znepokojením sledoval další vývoj událostí v Čechách. 7. května jej následoval císař se svým doprovodem, když předtím 1. května jmenoval v Praze dvanáctičlennou místodržitelenskou vládu.⁶⁵ V Čechách byla od srpna na pořadu dne otázka jmenování generála českého vojska do Uher,⁶⁶ kde mělo posílit císařské pod vrchním velením arcivévody Matyáše v boji proti Turkům. Česká vláda nominovala

61 Pánek, J.: Březan, Životy I, s. 514.

62 EACS III, č. 600/13.

63 Václav Berka z Dubé a Lipé.

64 10. ledna 1594 byl říšský sněm oficiálně svolán na 17. duben do Řezna, ale kvůli úmrtí říšského kancléře Jakuba Kurze 14. března bylo datum zahájení sněmovních jednání posunuto na 2. červen. Viz EACS I, s. LXXXIn. a Pazderová, A.: Analýza činnosti, s. 401n.

65 Viz mandát Rudolfa II. z 1. května 1594, Sněmy české VIII, č. 223, s. 548n.

66 Viz Sněmy české VIII, č. 287, s. 611; č. 289, s. 613–616; č. 293, s. 625n.

začátkem srpna tři šlechtice: Petra Voka, nejvyššího komorníka Jana z Valdštejna, který nevděčný úřad odmítl, a nejvyššího sudího Jiřího Bořitu z Martinic.⁶⁷ Nakonec se Adamovi z Hradce podařilo přesvědčit i ostatní členy místodržitelské vlády, aby dali svůj hlas Petru Vokovi,⁶⁸ což Speciano nesl velice nelibě. 8. září píše z Řezna rozhořčeně Cinzioví Aldobrandinimu:⁶⁹ „Pan Petr z Rožmberka, bratr pana Viléma, jakožto první šlechtic Českého království, byl požádán o velení nad českým vojskem pro Uhry, protože pan Bohuslav,⁷⁰ nejvyšší komorník řečeného království, nechtěl přijmout toto poslání. Tento muž je podle všeobecného mínění nejméně způsobilý pro tento úkol a všechny další, v nichž je zapotřebí statečnosti. Doslechl jsem se, že sebou bere svého příšerného kazatele a že ho nechá kázat veřejně, a proto jsem se rozhodl ihned informovat memoriálem⁷¹ císaře a promluvit si také s jeho rádci, aby se o tom napsalo také arcivévodovi Matyášovi, aby to v žádném případě netoleroval, protože by to zajisté byl obrovský skandál pro všechny.“ Svědectví o Specianově rozhořčené intervenci proti jmenování Petra Voka generálem českého vojska podává jeho list ze 14. září,⁷² opět adresovaný Cinzioví Aldobrandinimu. Informuje jej o své propouštěcí audienci u císaře konané v neděli 11. září, v níž se mu dostalo svolení k návratu do Prahy. Při této příležitosti promluvil s císařem také o panu Petrovi a o nepřístojnostech a skandálech, které by následovaly, kdyby na jeho jmenování arcivévoda Matyáš přistoupil. Císař prý dával najevo velké roztrpčení a slíbil se o věc postarat. Potom s nunciem daleko otevřeněji mluvili císařští ministři, kteří ho ubezpečovali, že se o problému už ví a že byl císař velice dotčen, že si Češi zvolili do čela právě Petra Voka, aniž brali ohled na jeho listy, v nichž je nabádal, aby zmíněného pána v žádném případě nevolili, protože by nebyl schopen dostát tomuto úkolu, „jelikož je vždycky plný vína, aby se to neřeklo hůře, a pikart, což je hereze zakázaná zákony Českého království“.⁷³ Podle Specianova líčení byli i samotní ministři velmi nešťastní, že tak Češi učinili, aniž vzali v potaz císařovy listy, a zvolili pana Petra za každou cenu.

67 Sněmy české VIII, č. 287, s. 611.

68 Pánek, J.: Petr Vok, s. 127; Sněmy české VIII, č. 294–295, s. 626–628.

69 EACS III, č. 741/10.

70 Speciano mylně uvádí Bohuslava Felixe Hasištejnského, který tento úřad sice také zastával, ale zemřel již v roce 1583. Po něm nastoupil Jan z Valdštejna na Sedčicích, který působil jako nejvyšší komorník v letech 1585–1597 (Charvát, J. (ed.): Palacký, Přehled, s. 371).

71 Specianův memoriál císaři se nedochoval.

72 EACS III, č. 747/2.

73 Nunciiovo sdělení se víceméně shoduje s listem Rudolfa II. Adamovi z Hradce z 19. srpna 1594, v němž mu sděluje, že má jisté pochybnosti o jmenování Petra Voka generálem českého vojska, protože vyznává náboženství, které není uznáno zemským zřízením, a protože by sebou do ležení vzal jistě i své kazatele a mimo to je příliš oddán vínu. Viz Sněmy české VIII, č. 307, s. 635n.

„Z čehož je vidět dobře, jak moc jsou tito lidé zvyklí dělat si vše po svém a jak málo si váží krále, který chce jejich dobro, ale mohou si to dělat jen do té doby, než se císař rozpomene, co má dělat jako svrchovaný pán, kterým je; každopádně tato věc je velmi tíživá nejen pro zlé samo o sobě, ale také pro výše řečené pohrdání.“ Ve skutečnosti císař a členové jeho tajné rady znali české poměry a faktické možnosti Petra Voka daleko lépe, a proto nebrali na nunciiovo mínění žádné ohledy,⁷⁴ což dosvědčuje i to, že 11. září jak císař při propouštěcí audienci, tak jeho ministři v následném rozhovoru mlžili a sdělovali Specianovi tři týdny stará fakta, aniž by jej informovali, že se Petrovu jmenování nakonec dostalo, byť s výhradami,⁷⁵ císařova svolení.⁷⁶ Za zmínku také stojí, že ještě v této době Speciano zaznamenává i možnost konverze manželky Petra Voka, což dosvědčuje informace obsažená ve zprávách z Prahy s datem 18. října:⁷⁷ „Je tu někdo, kdo má velkou naději, že by se manželka pana Petra z Rožmberka měla stát v době jeho nepřítomnosti katoličkou, a dává to velmi najevo jak svými slovy, tak v rozhovorech s důvěryhodnými osobami; nechť se zlíbí Bohu, aby se tak stalo, což by zajisté bylo velkým ziskem.“ Definitivní tečkou za Specianovými snahami o konverzi Petra Voka a současně i potvrzením jeho neúspěchu v této věci je list z 13. prosince,⁷⁸ jímž si stěžuje Cinziovio Aldobrandinimu na nepořádky v Krumlově. Píše: „Zapomněl jsem říci, že tito Otcové jezuiti jsou velice zarmouceni, protože pan Petr z Rožmberka začal s kalvínskými kázáními v jednom krumlovském špitálu a panuje podezření, že brzy bude celý tento kraj zruinován, i když manželka tohoto Rožmberka dává najevo příchýlnost k naší svaté víře a posílá mnohé ze svých žen na katechismus k jezuitům.“⁷⁹ Speciano sice zatím neměl příležitost promluvit si o krumlovském problému s císařem, ale podařilo se mu zastihnout prezidenta tajné rady Wolfgan-

74 Pánek, J.: Petr Vok, s. 127.

75 Viz poznámka č. 72.

76 Rudolf II. nařizuje z Řezna 19. srpna 1594 Adamovi z Hradce, aby se spolu s ostatními místodržícími postaral o to, aby byl dán Petrovi k ruce zkušený voják jako nejvyšší lajtnant a navrhuje Jana Dětricha ze Žerotína, zemského fojta v Horní Lužici a rodilého Čecha. Viz Sněmy české VIII, č. 308, s. 636.

77 Avvisi di Praga, 1594 X 18, BAMi, D 121 suss., fol. 686v–689v.

78 EACS III, č. 847/5.

79 Co se týče posílání žen z fraucimoru Kateřiny Rožmberské k jezuitům, jedná se s největší pravděpodobností o zkreslenou zprávu a o nunciiovo nepochopení situace. Petr Vok a Kateřina žili buď v Rožmberském paláci na Pražském hradě v sousedství preláti, nebo s jezuiti v malém městě (Českém Krumlově), takže se s nimi oni i členky Kateřinina fraucimoru mohli setkávat při různých příležitostech (např. při jednáních o tamní kostel sv. Víta s Vilémovou hrobkou). Zatímco Petru Vokovi nevadilo posílat své lidi do kvalitních jezuitských škol, u Kateřiny, která byla zbožnější členkou Jednoty bratrské než on, je takový záměr, vzhledem k její těžké psychické nemoci, nesamostatnosti a závislosti na Petru Vokovi, těžko představitelný. Za tuto informaci děkuje autorka prof. Jaroslavu Pánkovi, s nímž tuto otázku konzultovala.

ga Rumpfa, kterému se to doneslo také. Rozhovor s ním ale nesplnil nunciovo očekávání, protože Rumpf tvrdil, že žádná postačující náprava není možná, „protože každý je pánem na svém hradě“. Slíbil mu ale, že promluví s nejvyšším purkrabím, který, protože je synovcem pana Petra, bude snad schopen odradit jej od podobných kázání a přimět jej, aby dodržel své sliby, které dal, když se ujímal vlády na rožmberských panstvích. Rozladěný Speciano tehdy Rumpfovi ironicky odpověděl: „To je tedy opravdu velká věc, mohou-li si všichni páni na svých hradech dělat, co chtějí, ale jediný císař na svých nikoli“. V odpověď na to se prý Rumpf usmál a pokrčil rameny.

Závěrem lze konstatovat, že i když je téma Petrovy konverze v záplavě listů vyměňovaných mezi Prahou a Římem tématem okrajovým, přináší výše interpretovaných 29 kusů nunciurní korespondence nejen věrný obraz nunciových snah, ale i některé dosud nepublikované podrobnosti ze života Petra Voka a jeho manželky a je zajímavým svědectvím strategie a metod nunciovy práce s konvertity a s informačními zdroji. Petrovy pobyty v Praze poskytly Specianovi dostatek příležitostí k rafinovanému nátlaku na jeho osobu, při němž dokázal využít pestrou škálu pomocníků počínaje Petrovými příbuznými z Pernštejnského domu, přes nejvyššího hofmistra Jiřího Popela z Lobkovic, císaře, pražské a krumlovské jezuitu až po informátora v Rožmberském paláci. Hlavní nápor přesvědčovací akcí je koncentrován do období leden–březen 1593, v němž Speciano vykonal pět návštěv Petra Voka, doložených daty, a další počet návštěv blíže nespécifikovaných („často jsem jej navštěvoval“). Výsledný portrét Petra Voka jako hlupáka, opilce, muže nestatečného a neschopného držet dané sliby naprosto neodpovídá skutečnosti.⁸⁰ Podíváme-li se blíže na Specianovy hlavní pomocníky, zjistíme, že se na pozadí jejich vstřícnosti zrcadlí i jejich osobní zájmy. Jako muže bažícího po „hlasu a úřadu v království“, hloupého a neschopného konstruktivního myšlení a opilce jej Specianovi vykreslil dlouholetý rival Rožmberků Jiří Popel z Lobkovic. Co se týče pomocníků z Pernštejnského domu – dony Marie, Polyxeny a Maxmiliána – kromě toho, že byli přirozenými spojenci prošpanělsky orientovaného nuncia a svou pomoc mysleli upřímně, byla zde i slibně se rozvíjející kariéra mladého Maxmiliána u římské kurie,⁸¹ proto pochvalná nunciova slova adresovaná vysokým římským prelátům a případné doporučení stály jistě za námahu, a byli to právě oni, kdo v nunciuovi živil v tomto období naděje na Petrovu brzkou konverzi, přičemž „stará paní z Pernštejna“ dokonce operovala i možnou konverzí duševně choré, a proto snáze manipulovatelné Petrovy manželky, s níž ale nuncius, patrně po zvážení reálných možností, nikdy žádný bližší kontakt nenavázal. Co se týče samotného Petra Voka, pro něj byla nejdůležitější věcí sanace předluženého

80 Pánek, J.: Petr Vok, s. 219–223.

81 Parma, T.: František kardinál Dietrichstein, s. 65–68, 106.

dominia, a proto byl ochoten k nejrůznějším kompromisům a aktivitám, k nimž by se za normálních okolností neuchýlil. Z toho s největší pravděpodobností pramení Petrova ochota v období od Vilémova úmrtí do konce března roku 1593, kdy řešil těžké finanční problémy, přijímat přátelsky nunciovy návštěvy a vést s ním dlouhé diskuze o své konverzi, přestože o ní nikdy vážně neuvažoval, ale tehdy jistě nechtěl rozmnožit řady svých nepřátel i o papežského nuncia. Petr Vok se při rozhovorech se Specianem pohyboval na tenkém ledě a šlo-li do tuhého, stavěl se do role nechápavého, leč snaživého a ochotně naslouchajícího, a říkal věci, které si nuncius přál slyšet, s výjimkou jediné – že se chce skutečně stát katolíkem.

Při interpretaci Specianových listů je třeba mít na paměti, že přes všechny nunciovy snahy o objektivní prostředkování informací do Říma se jedná o jeho subjektivní pohled na osoby a události. Zdaleka ne všechny informace přijímal Speciano nekriticky, byl si například vědom revnivosti mezi Rožmberky a Lobkovici, správně odhadl kněze Savorgnana, opatrně pracoval s avvisy, jejichž informacemi ve svých oficiálních listech do Říma nikdy neargumentoval, a nakonec správně odhadl i Petra Voka, když koncem března 1593 napsal, že se dobrovolně nikdy neobrátil. Pravdou ale zůstává, že se v českém prostředí orientoval nedostatečně, jako katolický prelát uvyklý na italské a španělské prostředí nemohl chápat způsob myšlení české šlechty, naopak navyklé na dlouhodobé interkonfesijní soužití („jak moc jsou tito lidé zvyklí dělat si vše po svém a jak málo si váží krále“), při neznalosti češtiny a němčiny byl vždy odkázán na tlumočníky a zprávy z druhé či třetí ruky, které ne vždy vyhodnotil správně. V neposlední řadě je třeba mít na paměti, že se Speciano ve svých hlášeních do Říma někdy vědomě, jindy podvědomě, snažil ukázat v co nejlepším světle a že i on čas od času v touze po úspěchu přeceňoval své možnosti i možnosti svých spojenců. Přesto, anebo právě proto, nabízí nunciaturní korespondence historikům mnoho inspirativních podnětů k zamyšlení.

Die Bestrebungen um eine Konversion Peter Woks von Rosenberg oder was in der Březan-Chronik nicht geschrieben stand

Die Studie dokumentiert in chronologischer Reihenfolge die Bestrebungen Cesare Specianos, des päpstlichen Nuntius am kaiserlichen Hof in Prag in den Jahren 1592–98, Peter Wok von Rosenberg, einen der hochrangigsten Adeligen den Königreiches Böhmen, für den Übertritt zum katholischen Glauben zu gewinnen. Auch wenn Peters Konversion in der Flut an den zwischen Prag und Rom ausgetauschten Schreiben ein Randthema ist, zeichnen 29 Schriftstücke aus der Korrespondenz des Nuntius nicht nur ein glaubwürdiges Bild von dessen Bestrebungen, sondern sie bringen auch einige bislang nicht veröffentlichte Details aus dem Leben Peter Woks und seiner Gemahlin und sind so ein interessantes Zeugnis der Strategie und der Methoden des Nuntius bei der Arbeit mit Konvertiten und mit Informationsquellen. Die Prag-Aufenthalte Peters boten Speciano genügend Gelegenheiten zu einem raffinierten Druck auf dessen Person, wobei er es zustande brachte, eine große Spannbreite von Gehilfen einzusetzen, beginnend mit Peters Verwandten aus dem Pernsteiner-Geschlecht, über den Oberstofmeister Georg Popel von Lobkowicz, den Kaiser, die Jesuiten von Prag und Böhmisches Krumau bis zu einem Informator im Rosenbergerpalast. Der Hauptandrang der Überzeugungsaktionen konzentriert sich auf den Zeitraum Januar-März 1593, als Peter Wok schwere Finanzprobleme beschäftigten und er es sich nicht leisten konnte, die Besuche des Nuntius abzulehnen. Auch wenn das resultierende Porträt Peter Woks als Dummkopf, Säufer und als nicht tapferer Mann, der gegebene Versprechen nicht zu halten vermochte, keineswegs den gegenwärtigen Erkenntnissen der modernen tschechischen Historiographie entspricht, legt die erhaltene Korrespondenz einige Quellen der lang tradierten Verleumdungen frei. Über alle Bestrebungen Specianos um eine objektive Informationsübermittlung nach Rom hinweg muss daran erinnert werden, dass es sich um seine subjektive Ansicht von Personen und Ereignissen handelt, obwohl er bei weitem nicht alle Informationen unkritisch übernahm. Es bleibt wahr, dass er sich im böhmischen Umfeld unzureichend orientierte, als ein an das italienische und spanische Milieu gewöhnter katholischer Prälat konnte er die Denkweise des böhmischen Adels nicht verstehen, der im Gegenteil mit einem langwährenden interkonfessionellen Zusammenleben vertraut war. In Unkenntnis der beiden Landessprachen war er immer auf Dolmetscher und auf Nachrichten aus irgendwelcher Hand angewiesen und in seiner Sehnsucht nach Erfolg überschätzte er von Zeit zu Zeit seine Möglichkeiten und auch jene seiner Verbündeten. Dennoch oder gerade deshalb bietet die Korrespondenz des Nuntius den Historikern viele inspirative Anregungen zum Nachdenken.

Efforts to convert Peter Vok of Rožmberk, or what was not in the Březan's Chronicle

The study details, in chronological order, the efforts of Cesare Speciano, the papal nuncio at the Imperial court in Prague in 1592–1598 to convince Peter Vok of Rožmberk, one of the prominent noblemen of the Kingdom of Bohemia, to a conversion to catholic faith. Although the topic of Peter Vok's conversion is marginal in the letter exchange between Prague and Rome, 29 pieces of the nuncio's correspondence bring not only a true image of nuncio's efforts, but also some unknown details from life of Peter Vok and his wife, and it is, therefore, an interesting testimony of strategies and methods in nuncio's work with converts and information sources. Peter's stays in Prague offered to Speciano many opportunities to subtly pressure him using a variety of helpers such as Peter's relatives from the House of Pernštejn, the Obersthofmeister Jiří Popel of Lobkowicz, the Emperor, Prague and Krumlov Jesuits and a secret informant in the Rožmberk palace. The main attack of persuasive actions is concentrated in the period of January – March 1593 when Peter Vok had to deal with serious financial difficulties and could not afford to refuse nuncio's visits. Even though the resulting image of Peter Vok as a fool, drunkard, and a man with no courage and unable to keep his promises does not correspond to current findings of the Czech historiography, the preserved correspondence reveals some sources of these well-established defamations. Despite all Speciano's efforts to objectively mediate information to Rome, it is necessary to bear in mind that he offers a subjective point of view on people and events since not all information was rendered with criticality. It is true that the nuncio did not orient himself in the Bohemian milieu well enough to understand, being accustomed to Spanish or Italian catholic milieu, the way of thinking of the Bohemian nobility used to an inter-confessional coexistence, that he was dependent on interpreters and hear-say information since he did not speak local languages, and, finally, that, in pursuit of success, he often overestimated his capabilities and capabilities of his allies. Nevertheless, the nuncio's correspondence offers many inspiring impulses.